

hed) ned, koge op 'finde på', koge ned 'sammentrænge' (fra boil down), lede op til, leve op til og endog rulle tilbage: "Da den såkaldte olie-krise brød ud, ønskede USA prisen rullet tilbage" (Jyllands-Posten 17.2.75, 4,4); dette udtryk, der betyder 'nedsætte', er dog vist ikke slået an. Disse forbindelser er nok så populære, fordi de er malende: der er mere liv over at løbe ind i vanskeligheder end over at komme ud for dem.

En sådan forbindelse af verbum + partikel kan i nogle tilfælde nominaliseres, men resultatet er ikke altid i overensstemmelse med engelsk sprogbrug. At starte op kan findes nominaliseret som start-op (eller start-up), hvad der svarer til den engelske form: "Fredericia bryggeris start-op" (Jyllands-Posten 26.9.79, 2. del, 13,2); men hyppigere bruges den uengelske form opstart: "opstart af projektet", og endnu mere påfaldende er det, at substantivet opstart fører til det helt uengelske at opstarte: "Det påtænkes at opstarte en vuggestue" (Information 6.9.77, 5,7-8).

Hvad jeg her har forsøgt at vise, er, at der inden for syntaks og fraseologi foregår en mere snigende indflydelse fra engelsk end den åbenbare indflydelse i form af låneord. Jeg er ikke purist, men på den anden side mener jeg ikke, at man bare skal give los overfor enhver udefra kommende påvirkning. Vi, der daglig i undervisningen giver os af med forholdet mellem dansk og udenlandsk, bør være på vagt og advare mod vildskud.

K. Ringgaard (udg.)

1. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog.
Århus 1987

UNGE INDVANDRERES TILEGNELSE AF DANSK TALESPROGSSYNTAKS - EN UNDERSØGELSE AF LEARNERDANSK

Af Anne Holmen

Betegnelsen "learnere" anvendes om personer, der er i færd med at tilegne sig et sprog som andet- eller fremmedsprog, uanset om denne tilegnelse finder sted ved deltagelse i formel undervisning eller foregår "naturligt" (i anden kontakt med sprogets brugere).

Det tilegnede sprog, learnersproget, vil på mange måder fremstå som forskelligt fra målsproget, mens det principielt er rimeligt at betragte tilegnelsen som en gradvis tilnærmelse sig dette. Fra et intersprogsteoretisk synspunkt vil beskrivelser af learnersprog, der alene fokuserer på sådanne forskelle i form af fejl og mangler i forhold til målsproglige normer, imidlertid være utilstrækkelige til belysning af tilegnelsesprocessen (Corder 1978, Long & Sato 1984). Derimod må man betragte learnersproget som et selvstændigt sprogsystem, der er under påvirkning af såvel modersmål som målsprog, men som ligeledes indeholder træk, der ikke er forklarlige herudfra. Samtidig må der i sprogbeskrivelsen tages højde for den foranderlighed, der er karakteristisk for learnersprog, og som ikke blot kan erkendes i et længere tidsperspektiv, men som ligeledes "slår igennem" på det enkelte trin i tilegnelsen. Ifølge intersprogsteorien må en beskrivelse af learnersprog anskue dette som på én gang systematisk, dynamisk og variabelt, hvis formålet med sprogbeskrivelsen er at give indsigt i den indlæringsproces, der er sprogtilegnelsens drivkraft (Ellis 1985).

Denne artikel omhandler en sådan intersprogsanalyse: nemlig af en vietnamesisk piges tilegnelse af dansk gennem

det første år af hendes ophold i Danmark. Det analyserede datamateriale er indsamlet som led i en mere omfattende længdeundersøgelse af syntaksen i unge indvandreres dansk. I forhold til den samlede undersøgelse har den foreliggende analyse eksplorativ karakter, idet formålet er at identificere og beskrive de syntaktiske træk, der især synes at karakterisere denne piges intersproglige udvikling. Hermed etableres et grundlag for formulering af hypoteser til afprøvning i det videre analysearbejde.

For forståelse af analysens metode skal der først gøres rede for det begrebsmæssige udgangspunkt for længdeundersøgelser i intersprogsregi.

Sprogtilegnelsesforløb

Når man inden for den fremmedsprogspædagogiske forskning skal beskrive, hvordan tilegnelsen af andet- eller fremmedsprog forløber i tid, skelnes ofte mellem to slags udviklingsprocesser, omstrukturering og kompleksificering (Corder 1978). Førstnævnte angår et tilegnelsesforløb, der består i en gradvis indsættelse af målsprogets strukturer i stedet for modersmålets. Principielt antages learnerens sprog at være lige komplekst på de forskellige tilegnelses-trin, idet modersmålets indflydelse betragtes som stærkest i begyndelsen og aftagende med den øgede målsprogsbeherskelse. Da modersmålet ifølge dette syn på tilegnelse spiller en central rolle, antages learnere med forskellig modersmålsbaggrund at lære et givent målsprog forskelligt. Dette gælder ikke i forbindelse med kompleksificeringsprocessen. Ifølge denne sker tilegnelsen som en gradvis udvikling fra et enkelt, begrænset sprogtrin til et fuldt målsprog - et tilegnelsesforløb, der bestemmes af træk ved målsproget, og som derfor er fælles for alle learnere.

Indtil slutningen af 60'erne domineredes såvel forskning som undervisning af den såkaldte interferensteori, der bygger på, at al sprogtilegnelse kan forstås som omstrukturering,

og som følgelig fokuserer på graden af modersmålets indflydelse (interferens eller transfer) og på de fejl, som uoverensstemmelser mellem modersmål og målsprog resulterer i (Lado 1957). Sprogbeskrivelsen består således i kontrastive analyser mellem de to sprogsystemer med meget begrænset interesse for learnersproget.

Utilfredshed med de forsknings- og undervisningsresultater, som denne fremgangsmåde kunne fremvise, førte til udvikling af et alternativt syn på sprogindlæring. Som et af de første tegn på denne nytænkning foreslog Corder (1967), at fejl i learnersproget burde betragtes som nødvendige trin i tilegnelsesforløbet og ikke som en hindring for dette. Forekomsten af fejl kan således ses som resultat af learnerens arbejde med at tilegne sig målsproget og ikke (alene) som en mekanisk overførsel af modersmålets vaner.

I det syn på sprogindlæring, som Corder fremfører, er der to centrale aspekter, som siden først i 70'erne har præget fremmedsprogspædagogikken generelt. For det første betragtes sprogindlæring som en kreativ kognitiv proces, der drives frem af learnerens stadige opstilling og afprøvning af hypoteser om målsproget. For det andet tages der i sprogbeskrivelsen udgangspunkt i det faktisk forekommende learnersprog og ikke i modersmålet/målsproget.

Sådanne teoretiske overvejelser førte bl.a. til Selinkers formulering af intersproghypotesen (1972), der hævder, at learnersproget bør betragtes som systematisk, fordi det i lighed med alle andre sprog er bestemt af et underliggende sprogsystem med egne regler. Fra dette udgangspunkt er der siden fremført forskellige versioner af intersprogsbegrebet, idet interessen særligt har samlet sig om, hvordan det systematiske og det foranderlige ved learnersproget kombineres, samt om modersmålets rolle for forløbet.

På et tidspunkt var den såkaldte identitetshypotese stærkt fremme, især i USA. Ifølge denne betragtes tilegnelse

se af et bestemt målsprog som en kompleksificeringsproces, der er fælles for alle learnere - også børn, der har pågældende sprog som modersmål (Dulay & Burt 1974, Krashen et al. 1976). Gennem den debat, identitetshypotesen rejste, kom interferens- og den tidlige intersprogsteori til at fremstå som modsætninger, fordi de udlagde sprogtilegnelse som hhv. ren omstrukturering og ren kompleksificering. I den senere intersprogsforskning understreges det imidlertid ofte, at begge disse synspunkter udgør en grov forenkling, og at sprogtilegnelse bør opfattes som et langt mere sammensat fænomen (Gass 1979, Rutherford 1984).

For eksempel kunne man forestille sig, at tilegnelse af de forskellige sproglige niveauer (fonologiske, syntaktiske, pragmatiske osv.) forløber forskelligt, hvilket i så fald kunne forklare, hvorfor der hos voksne learnere synes at være væsentligt mere indflydelse fra modersmålet på ud-talen end på syntaksen. Hvis man yderligere er opmærksom på, at der ikke alene kan forekomme strukturel transfer, men også typologisk transfer (fx præference for fast ordstilling), vil man sandsynligvis også inden for det syntaktiske område finde såvel omstrukturering som kompleksificering (Rutherford 1983).

Det er det bredere intersprogsbegreb, der danner grundlag for den foreliggende analyse, idet følgende hovedpunkter gøres gældende:

- 1) at den enkelte learners sprog er systematisk, dvs. styret af regler, som på ethvert tidspunkt udviser indre sammenhæng (Tarone 1982),
- 2) at learnersproget er dynamisk, dvs. i stadig forandring formelt og funktionelt (Huebner 1979),
- 3) at sprogtilegnelsen opfattes som en kreativ, kognitiv proces, i hvilken learneren til stadighed danner, afprøver og reviderer hypoteser om målsproget (Færch et al. 1984),

4) at hypoteserne dannes på baggrund af learnerens samlede sproglige viden (om modersmål, målsprog og andre sprog) og viden om verden samt på baggrund af det input, denne udsættes for (Færch et al. 1984),

5) at der på det enkelte intersprogstrin forekommer såvel faste (bekræftede) som hypotetiske regler (Kasper 1981),

6) at der forekommer variable regler i intersproget (Tarone 1984, Ellis 1985),

7) at brug af intersproget ikke kun er udtryk for learnerens viden (faste og hypotetiske regler), men også er underlagt dennes bestræbelser for at klare de kommunikative krav, den enkelte situation stiller. Disse tilgodeses bl.a. ved hjælp af kommunikationsstrategier (Færch & Kasper 1983),

8) at udvikling i intersprogssyntaksen kan forløbe som omstrukturering og/eller kompleksificering.

Længdeundersøgelsen

Det kan kort om længdeundersøgelsen anføres, at denne sigter på at belyse kvalitative træk ved den syntaktiske udvikling i 9 learners dansk gennem ca. et år. Det har ikke blot været målet at få belyst, hvad de enkelte learnere tilegner sig, men også hvordan tilegnelsen forløber, samt hvorfor denne evt. forløber individuelt forskelligt.

Ved udvælgelsen af learnere til undersøgelsen blev det skønnet væsentligt, at disse var på et tidligt trin i tilegnelsesforløbet, og at der i undersøgelsesgruppen var repræsenteret mere end ét modersmål. Indledningsvis blev det besluttet at indsamle data fra to albansktalende jugoslaver og to vietnamesisktalende vietnamesere. Det viste sig senere hensigtsmæssigt at supplere med en serbokroatisktalende jugoslav og fire engelsktalende nordamerikanere som sammenligningsgruppe.

I alt deltog således 9 learnere, der som følgende oversigt viser, adskiller sig ved modersmål, køn, alder (15-19 år), deltagelse i undervisning (M3 = modtagelsesklasse/gymnasium), baggrund for ophold i Danmark (familie-sammenføring med indvandret arbejdstager/med flygtning/selv udvekslingsstudent) samt opholdstid i Danmark (1-6 måneder ved undersøgelsens start, learner A dog 15 måneder).

Dataindsamlingen foregik for primærgruppens vedkommende på deres skole, for sammenligningsgruppens vedkommende i et undervisningslokale på Københavns Universitet. I hver indsamling indgik såvel semi-strukturerede sekvenser (samtaler om billedmateriale) som ustrukturerede sekvenser (uformel samtale uden planlagt emne). Kun i to tilfælde indsamledes fast struktureret materiale - i samtale 3/4 og 7/8, hvor alle learnere besvarede et sæt bundne spørgsmål ud fra to sammenlignelige billedstile. Alle samtaler blev optaget på lydbånd i deres fulde længde (20-40 minutter), hvorfra de senere delvis er blevet udskrevet i almindelig ortografi. Efter sidste dataindsamling blev alle learnere desuden interviewet på deres modersmål med henblik på indhentning af formelle og uddybende oplysninger.

PERSONBETÆGNELSE	NATIONALITET	KØN	ALDER marts 84	MODERSMÅL	SKOLEFORM	BAGGRUND FOR OPHOLD I DK	ANKOMST TIL DK	DATA INDSAMLET I PERIODEN (antal gange)
A	jugoslav	dreng	17	serbisk	M3	familiesam.	aug. 82	dec. 83 - jan. 85 (7)
B	jugoslav	dreng	17	albansk	M3	familiesam.	aug. 83.	jan. 84 - maj 84 (5)
C	jugoslav	dreng	15	albansk	M3	familiesam.	okt. 83	dec. 83 - jan. 85 (7)
D	vietnameser	pige	16	vietnames.	M3	familiesam.	maj 83	dec. 83 - nov. 84 (7)
E	vietnameser	pige	15	vietnames.	M3	familiesam.	maj 83	dec. 83 - nov. 84 (8)
F	amerikaner	dreng	18	engelsk	gymna.	udveksling	juli 83	sep. 83 - juli 84 (4)
G	amerikaner	pige	17	engelsk	gymna.	udveksling	juli 83	okt. 83 - juni 84 (4)
H	amerikaner	pige	17	engelsk	gymna.	udveksling	juli 83	sep. 83 - juni 84 (4)
I	canadier	pige	18	engelsk	gymna.	udveksling	juli 83	sep. 83 - juli 84 (3)

Analyse af learner E

I forbindelse med en mindre kvantitativ analyse af alle 9 learneres brug af dansk i de to bundne situationer (billedstilene) konstateredes en generel ændring i learnersproget, som ligner det udviklingsmønster, Elisabeth Hansen har beskrevet for danske børns modersmålstilegnelse (1979). I forbindelse med billedstil 2 taler learnerne således i længere ytringer, som oftere er helsætningsformede, og som indeholder flere led (herunder flere ledsætninger).

Bag denne ændring ligger sandsynligvis en stigning i informationsmængden i learnersproget (længere ytringer) og dermed et øget behov for at ordne ordene indbyrdes og markere relationer mellem de enkelte informationsbidder (flere led, helsætningsstruktur). Spørgsmålet er, hvordan informationerne pakkes sammen i det lineære udtryk, dvs. efter hvilke principper ordene sættes sammen til sætninger. Samtidig er det vigtigt at få afklaret, hvilke funktioner der udtrykkes syntaktisk på de forskellige tilegnelsestrin, samt hvilke syntaktiske strukturer der forekommer.

For at belyse syntakstilegnelsen såvel formelt som funktionelt blev det besluttet at vælge den learner ud, som havde deltaget i flest dataindsamlinger, og gennemgå hendes intersprog for kvalitative udviklingstræk. Det drejer sig om learner E, den ene vietnamesiske pige, som i alt deltog i 8 samtaler. De 7 første foregik med ca. 1 måneds mellemrum fra december 1983 til juni 1984 og den ottende ca. et halvt år efter.

Ved at fokusere på de syntaktiske temaer, der især synes at være fremtrædende i learner Es intersprog på de forskellige tidspunkter, er det muligt at udskille fire trin i hendes syntakstilegnelse. Der er ikke tale om fast afgrænsede stadier, men snarere om nogle punkter, som intersprogsudviklingen samler sig omkring undervejs i forløbet:

Trin 1 - korte ytringer med fast ordstilling.

Trin 2 - første forsøg på at udtrykke tids- og årsagsrelationer.

Trin 3 - opsplitning af informationer på helsætninger.

Trin 4 - integrering af informationer i længere helsætninger.

Trin 1: Det er bemærkelsesværdigt, at learner E kun sjældent udtrykker sig i fragmentariske og usammenhængende ytringer. I de tidlige samtaler synes hun at klare sætningsdannelsen ved hjælp af to faste strukturer, som forener syntaktiske og pragmatiske hensyn. Hovedparten af disse ytringer er ganske vist korte, men de obligatoriske sætningsled (subjekt, verbum og evt. objekt) er som regel repræsenteret og samtidig ordnet i en rækkefølge, der markerer ledfunktioner og angiver gammel/ny information i ytringen.

Den første af disse anvendes til at introducere ny information. Den har formen "det er NP", som følgende eksempel viser:

1) X: hvad kan du se der
E: det er en havn (3)

Om eksemplerne kan nævnes, at de alle er uddrag af samtaler mellem den vietnamesiske pige (A) og denne artikels forfatter (X). De er udskrevet i partitursystem med angivelse af pauser: - (under 1 sek.), 2, 3 ... (sek.), øh (fyldt pause). Parentes anvendes til at give den formodede betydning af uklare/uforståelige passager. Efter hvert ud-

drag oplyses, hvilken samtalegang dette er hentet fra (1-8).

I forbindelse med den anden faste struktur tages der udgangspunkt i et allerede nævnt NP (gammel information), hvortil der knyttes ny information i form af et verbum + evt. komplement:

- 2) X: hvad gør den mand
 E: den mand øh mand han han peger
- X: hvad laver den dame
 E: til ur måske damen hun skriver
- E: maskinen (2)

I begge de eksempler, der forekommer i uddrag 2, kan gentagelsen af NP ses som et signal fra learneren om, at pågældende ord er accepteret som emne og/eller forstået. Det skal således bemærkes, at der i begge tilfælde er indsat pronomener som subjekt, hvilket kan udlægges som en syntaktisk kodning af relationerne mellem ytringens ord. Disse bliver derved til sætningsled, idet det skal understreges, at den syntaktiske kodning ikke i sig selv tjener nogen klare pragmatiske formål.

Når learner E har brug for selv at introducere et nyt NP og angive en kommentar til dette, kombinerer hun de to faste strukturer:

- 3) E: det er min lillebror han spiller trommer (2)

De eneste tilfælde, hvor E ikke udtrykker sig på den beskrevne måde, er, når det ikke er muligt at introducere ny information som et NP, og der heller ikke kan tages udgangspunkt i et allerede nævnt NP. I følgende eksempel skal der således på én gang angives rammen/forudsætningen

og en ny information. Dette ordnes tilsyneladende efter samme pragmatiske princip som nævnt ovenfor (gammel/forudsat information før ny), men kodes ikke syntaktisk.

- 4) X: hvad bruger du den til
 E: drikke kaffe sukker (1)

Det skal tilføjes, at spørgsmålet drejer sig om en te-ske, og at svaret tolkes som: når man drikker kaffe, bruges den til sukker.

I beskrivelsen af det tidlige trin i learner Es intersprog synes det centrale tema at være en afvejning af pragmatiske og syntaktiske funktioner af sætningsdannelsen. I størstedelen af Es ytringer er der ganske vist overensstemmelse mellem den ledrækkefølge, der optræder i de to faste strukturer, og informationsfordelingen, men der er ligeledes eksempler på modstrid mellem de to slags principper for ordsammensætning. I ex 4 synes det pragmatiske hensyn at være primært, mens der i såvel ex 2 som ex 3 forekommer syntaktiske størrelser, der ikke umiddelbart er pragmatiske bestemte.

Imidlertid kan det tænkes, at de to faste strukturer i Es intersprog slet ikke er udtryk for en aktiv sætningsdannelse, men er indlært som uanalyserede rutiner (formentlig i danskundervisningen) eller er overført fra modersmålets faste ordstilling. I så fald må Es intersprog på dette tidlige trin betragtes som overvejende styret af pragmatiske hensyn.

Trin 2: Det, der især synes at præge Es sprog i samtalerne 3-5 i forhold til de tidligere er gentagne forsøg på at angive tids- og årsagsrelationer mellem verber. Det vil samtidig sige, at hun forsøger at få flere informatio-

ner til at hænge sammen inden for den samme syntaktiske enhed. I samtalerne 1-2, hvor noget sådant kun forekom nogle få gange, var den eneste mulighed tilsyneladende at remse verberne op i samme rækkefølge, som handlingerne foregår i, således som ex 5 viser:

- 5) X: så kan man åbne så kommer vand(et)
 E: ja den er vand
 E: ja den åbner kommer vand luk (1)

Hvis det er vanskeligt for E at sammenkæde handlinger og markere sammenkædningen syntaktisk, er det ikke overraskende, at de første forsøg på at udtrykke tids- og årsagsrelationer ud over ved ren opremsning-optræder som enkeltstående sætninger indledt med "fordi". Begge disse typer forekommer i ex 6, der er baseret på et billede af en tyk dreng med mad i hånden:

- 6) X: hvad er det
 E: måske den er øh franskbrøde eller rug-
 X: ja ja hvorfor er han så
 E: brød han er tyk han spiser
 X: tyk
 E: fordi han spiser mange (3)

Det synes at være et væsentligt tema for intersprogsudviklingen på trin 2 at udtrykke tids- og årsagsrelationer, men det volder samtidig E en del besvær og giver anledning til mange selvkorrektioner. I ex 7 gentages subjekt og verbum således et par gange efter den indsatte ledsætning:

- 7) E: Peter han siger da han kigger han kigger på øh
 E: den Peter siger han siger øh stop den (4)

Den formulermæssige usikkerhed i dette ex kan dog også skyldes en konflikt mellem to samtidige topicaliseringsmuligheder: den handlende person (Peter) og den forudsatte information (da han kigger på den).

I samtalerne 3-5 forekommer desuden enkelte eksempler på inversion i efterstillede sætninger. Det kan her være svært at afgøre, om der er tale om underordnings- eller sideordningsrelationer mellem de to sætninger:

- 8) X: hvad gør han der
 E: ja han får en ven og besøge ham
 E: ligger han der (5)

Det skal bemærkes, at der i 8) forekommer to former af pronomenet (han/ham), og det kan tilføjes, at der generelt i samtale 5 forekommer langt flere markører af syntaktiske forhold end tidligere. Ud over morfologi drejer det sig om forskellige funktionsord samt forsøg på side- eller underordning og inversion. Forekomsten af disse størrelser i intersproget kan udlægges således, at der med en øget informationsmængde i ytringerne er behov for stærkere syntaktisk kodning, og at trin 2 udgør starten på en sådan udvikling.

Trin 3: Samtalerne 6-7 er i endnu højere grad præget af, at behovet for at udtrykke en øget informationsmængde synes at presse den syntaktiske udvikling videre. Denne udlægning er baseret på den meget hyppige forekomst af udtrykkene "det er/den er/der er". Disse har skiftet funktion i forhold til trin 1, hvor de udelukkende blev anvendt til introduktion af et NP som ny information. I trin 3 synes deres funktion at være udvidet til at være generelle sætningsskabende elementer, idet E opbygger længere

sekvenser ved at sprede en vis informationsmængde ud på serier af korte sideordnede ytringer v.h.a. de nævnte udtryk.

- 9) E: der er hver uge det er om lørdag der er min mor-
 E: ster og hans mand og min mormor og min (anden)
 E: moster de de kommer og besøger min far og min mor
 E: og jeg - familien (7)

I ex 9 udgøres de enkelte informationsbidder af tidsudtryk og personangivelser, men som følgende eksempler viser, anvendes opsplitningen ligeledes i stedet for hhv. en possessiv form (min søsters lærer) og en ledsætning (når vi spiser, taler hun ikke vietnamesisk):

- 10) E: der er min søster den er lærer Dorte hun siger
 E: må du ikke glemme den vietnamesiske (6)
 11) E: den er spise hun - spiser hun ikke taler viet-
 E: namesiske (6)

Trin 4: Tendensen til at splitte informationstunge sekvenser op på flere sideordnede ytringer er i trin 4 erstattet af forsøg på at integrere informationerne inden for de samme syntaktiske enheder. Det er således karakteristisk, at E taler væsentligt hurtigere end tidligere, og at der hyppigere forekommer side- og underordning, samt at morfologien er væsentligt mere udviklet. Især inden for verbalmorfologien udviser samtale 8 en stor forandring fra 1-7, der udelukkende blev holdt i præsens. I 8 synes E derimod at være nået til det trin i intersprogsudviklingen, hvor tempusforhold afprøves.

Følgende uddrag viser flere af de nævnte tegn på syntaktisk integrering af enkeltinformationer (dog kan sy-

stemet i verbalmorfologien kun erkendes gennem et bredere dataudsnit:

- 12) E: men hver dag jeg skal komme klokken halv fem
 E: fordi nogle af børnene de venter hendes mor
 E: øh hendes mor være henter de hjem men øh hun
 E: kommet for sent det ved jeg ikke jeg venter
 E: må ikke gå (8)

Sammenfatning

Ud fra den gennemgåede analyse synes det rimeligt at beskrive den forandring, der foregår med Es intersprogsyntaks fra første til fjerde tilegnelsestrin som en kompleksificeringsproces.

Meget kortfattet starter E med at udtrykke sig alene i korte, isolerede ytringer og ender med også at formulere sig i længere sammenhængende sekvenser, der muliggør og bygger på en formel og funktionel udvidelse af intersproget. Desuden gennemløber Es forsøg på at udtrykke mere informationstøtte ytringer følgende faser, ihvertfald når den indre sammenhæng er en tids- eller årsagsrelation mellem to verber:

Oprensning med verberne placeret i samme rækkefølge, som handlingerne forekommer i.

Løs sammenkædning af enkelt ytringer i ikke-handlingsbestemt rækkefølge (evt. indledt med konjunktion).

Opsplitning af informationsmængden på sideordnede ytringer indledt med "det er/den er/der er".

Integrering i større syntaktiske enheder (med side- og underordning).

Det blev vurderet, at Es sprog i de tidlige samtaler primært var organiseret, således at informationsfordelin-

gen i ytringerne var tilgodeset, og at hensynet til de syntaktiske funktioner af ordstillingen kom i anden række (men at der i øvrigt sjældent kunne konstateres uoverensstemmelse mellem det pragmatiske og det syntaktiske). Til en vis grad er der derfor tale om, at udviklingen i Es intersprog kan beskrives som en omdefinering af pragmatiske kategorier til syntaktiske med dertilhørende formelt kodningssystem. I så fald gennemløber Es intersprog den slags kompleksificering, som Givón betegner syntaktisering (1979).

At learner Es modersmål ingen steder i det foregående tillægges direkte indflydelse på forløbet af sprogtilegnelsen skyldes først og fremmest de begrænsninger, der knytter sig til en analyse af en enkelt learner. Først ved at sammenligne med de tilegnelsesforløb, som learnere med en anden modersmålsbaggrund beskriver, kan det afgøres, i hvor høj grad den beskrevne intersprogsudvikling er påvirket af individuelle og modersmålsbestemte forhold.

Referencer

- Corder S.P. (1967), "The Significance of Learners' Errors". International Review of Applied Linguistics, 5.
- Corder, S.P. (1978), "Language-Learner Language". I Richards (red.), Understanding Second and Foreign Language Learning. Rowley, Mass.: Newbury House.
- Dulay, H. & M. Burt (1974), "Natural Sequences in Child Second Language Acquisition". Language Learning, 24.
- Ellis, R. (1985), Understanding Second Language Acquisition. Oxford University Press.

- Færch, C. et al. (1984), Learner Language and Language Learning. Kbh.: Gyldendal.
- Færch, C. & G. Kasper (1983), Strategies in Interlanguage Communication. Harlow: Longman.
- Gass, S. (1979), "Language Transfer and Universal Grammatical Relations". Language Learning, 27.
- Givón, T. (1979), On Understanding Grammar. New York: Academic Press.
- Hansen, E. (1979), "Barnets syntaktiske udvikling". I Jønsen & Lund (red.), Børnenes sprog - sprogene omkring børnene. Hans Reitzel.
- Huebner, T. (1979), "Order-of-acquisition versus dynamic paradigm: a comparison of method in interlanguage research". TESOL-quarterly, 13.
- *Kasper, G. (1981), Pragmatische Aspekte in der Interimsprache. Tübingen: Narr.
- Krashen, S. et al. (1976), "Adult Performance on the SLOPE Test, more evidence for a natural order in adult second language acquisition". Language Learning, 26.
- Lado, R. (1957), Linguistics Across Cultures. The Univ. of Michigan Press.
- Long, M. H. & C. J. Sato (1984), "Methodological Issues in Interlanguage Studies: An Interactionist Perspective". I Davies et al. (red.), Interlanguage. Edinburgh University Press.

- Rutherford, W. E. (1983), "Language Typology and Language Transfer". I Gass & Selinker (red.), Language Transfer in Language Learning. Newbury House.
- Rutherford, W. E. (1984), "Description and Explanation in Interlanguage Syntax". Language Learning, 34.
- Selinker, L. (1972), "Interlanguage". International Review of Applied Linguistics, 10.
- Tarone, E. (1982), "Systematicity and Attention in Interlanguage". Language Learning, 32.
- Tarone, E. (1984), "On the Variability of Interlanguage Systems". I Eckman et al. (red.), Universals of Second Language Acquisition. Newbury House.

K. Ringgaard (udg.)

1. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog
Århus 1987

SELVRAPPORTERET OG FAKTISK SPROGBRUG HOS 3 INFORMANTER
Af Tore Kristiansen

Indledning

Jeg er i gang med en sociolingvistisk undersøgelse af "sprog-
lig norm og variation i Næstved". Undersøgelsens data er sprog-
brug og sprogholdninger indsamlet fra unge mennesker i alderen
16-25 år. Beskrivelsen af den sproglige variation vil blive
foretaget i form af kvantitative korrelationsanalyser som kort-
lægger hvordan udvalgte fonetiske variable samvarierer med
udvalgte baggrundsvARIABLE. Herudover kræver beskrivelsen af
normsituationen en mere kvalitativ analysetilgang i form af
tolkninger lagt ned over både de kvantitative korreleringer og
sprogholdningsmaterialet.

Informanterne i undersøgelsen er inddelt i grupper på 4
(reduceret til 3 i to tilfælde) elever fra hver af 10 forskel-
lige uddannelsesinstitutioner i Næstved. Der er altså 38 infor-
manter i alt. De er ligeligt fordelt mht. køn (han/hun) og
opvækststed (Næstved/Næstveds omegn). Baggrundsoplysninger blev
først indsamlet i et interview med hver enkelt informant for sig.
Der blev ikke talt om sprog i interviewet. Det blev der til gen-
gæld i den efterfølgende gruppesamtale med alle 4 i gruppen
samt mig selv som deltagere. Her var emnet simpelt hen sprog-
holdninger og sproglig variation.

På nuværende tidspunkt kan jeg ikke fremlægge korrelations-
analyser baseret på hele materialet. Jeg vil i stedet gøre et
forsøg i den kvalitative analysegenre. Jeg vil hive fat i de 3
mandlige informanter som i den sproglige selvsvurderingstest
som indgår i undersøgelsen, placerer sig fjernest fra hinanden,
sammenligne deres faktiske sprogbrug, og inddrage deres udtrykte
sprogholdninger sammen med elementer fra deres "livshistorier"
i et forsøg på at forklare...